

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Впевненість у собі є необхідною умовою існування особистості як суб'єкта активності, здатного до самостійного вибору цілей. Самоорганізація для особистості просто неможлива без відчуття впевненості у собі, для повноцінного володіння собою своїми діями, рішеннями, своєю сутністю, для здатності ставити перед собою цілі та йти до них, адекватно сприймати критику до самого себе, мати здатність передбачати результати дій до їх виконання, мати побудовану стратегію для досягнення цілей відповідно до внутрішніх особистісних змістів. Це правильне вміння співвідносити потреби, що виникають, з власними можливостями які в нас є та з прийнятними для даної людини способами реалізації, що відповідає соціокультурним орієнтирам даного суспільства в кожній конкретній ситуації.

Список використаних джерел:

1. Скотникова И.Г. Проблема уверенности: история и современное состояние / И.Г.Скотникова // Психологический журнал. - 2002. - Т.23. - №1. – С. 59-60.
2. Тригранян Р. А. Стресс и его значение для организма. / Р.А. Тригранян, О. Г. Газенко, 2004. -176с.

УДК 159.942-053.6

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Скалка Ірина, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Ставицька О.Г., кандидат психологічних наук, доцент

Проблема емоційної сфери особистості розглядалась у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних психологів (А. Ребер, А.В. Сухарев, О.Я. Чебикін, С. Ламберт, В. Меннігер та ін.), психофізіологів (П. Фресс, П.В. Симонов та ін.) та педагогів (С.В. Родіна, Т.С. Сваренко та ін.). Значний внесок у вирішення проблеми емоційної сфери особистості зробили О.Я. Чебикін, А. Маурер, Дж. Мюррей та інші, в роботах яких викладені загальні уявлення щодо її дослідження та формування.

У сучасній психології пропонується безліч найрізноманітніших визначень поняття «емоції». Емоціями як правило називають такі явища душевного життя, які виражаються в переживанні людиною свого ставлення до навколишньої дійсності. У перекладі з латинської мови *emotio* - означає «хвилюю», «вражаю». Поряд з ними виділяються почуття-стійкі емоційні ставлення до людей, до різних предметів і явищ [1, с.320].

У своїх дослідженнях К.Є. Ізард виділив такі основні, або, як він їх називав, "фундаментальні", емоції, що визначають всі основні: інтерес, радість, здивування, страждання, гнів, відраза, презирство, страх, сором.

Психологічним аспектам становлення особистості підлітка присвячено безліч робіт. У цьому віці остаточно формується інтелектуальний апарат, що робить можливим осмислене конструювання свого власного світогляду, індивідуальної системи цінностей і Я-концепції[3, с.154]. Образ Я в цей час нестабільний, менш позитивний в порівнянні з молодшим шкільним віком, пік цих змін припадає приблизно на 12-13 років. Саме в цей період починається інтеграція та осмислення всієї інформації, що відноситься до Я. У епігенетичної концепції Е. Еріксона підлітковий вік займає центральне місце, підліток вирішує базову завдання, яка полягає у розвитку почуття рольової ідентичності, яке вбирає в себе не тільки систему актуальних рольових ідентифікацій, а й досвід, накопичений на попередніх етапах становлення, синтезує його і стає базою для подальшого розвитку особистості дорослої людини.

У підлітковий період життя людини, звичайно ж, і емоційна сфера зазнає значних змін. Що ж відбувається з розвитком емоційної сфери підлітка? Встановлено, що з віком діти починають краще ідентифікувати емоції, в підлітковому віці кордону «емоційних» понять стають більш чіткими: так, маленькі діти застосовують один і той самий термін для позначення більш широкого кола емоційних явищ, ніж старші діти. У підлітків зафіксовано значне розширення словника емоцій у міру дорослішання і збільшення числа параметрів, за якими розрізняються емоції[5, с.140].

Дослідження показали, що підлітки переживають з приводу самих різних життєвих подій більш яскраво та інтенсивно порівняно не тільки з дорослими, але і з дітьми. Це стосується як і позитивних так і негативних емоцій. Якщо підліток щасливий, так «на всі сто», але сіли його щось защеміло серце, то він відчуває себе страшно нещасним[2, с.41]. Ці стани нестримної радості і глибокого відчаю можуть швидко змінювати один одного, переважна навіть протягом одного дня настрої підлітка рідко буває «чорним» або «білим», але зазвичай «смугасте як зебра».

Відомо, що емоційна сфера як стійка властивість індивідуальності, як одна з психологічних складових темпераменту виконує системо утворюючу функцію у структурі рис особистості та окремих її якостей; емоції та емоційність беруть участь у регуляції діяльності, є детермінантами успішності діяльності та спілкування.

Ця проблема є предметом великої кількості психологічних праць. Цілком природно, що в цій складній області все ще залишається багато невирішених питань, а їх ще більше, ніж знайдених відповідей.

Значення емоції інтересу в еволюційному розвитку цивілізації і в індивідуальному розвитку індивіда важко переоцінити. На думку С.С.Томкінса "Без інтересу розвиток мислення та концептуального апарату було б серйозно порушено. Взаємовідносини між інтересом і функціями мислення і пам'яті настільки великі, що відсутність афективної підтримки з боку інтересу загрожує розвитку інтелекту не в меншій мірі, ніж руйнування тканини мозку. Щоб думати потрібно переживати, бути збудженим, постійно отримувати підкріплення. Немає жодного досвіду, яким можна було б опанувати без стійкого інтересу " [4, с.412].

Список використаних джерел:

1. Изард К.Е. Психология эмоций. /К.С. Изард; - СПб.: Питер 2000. – 464с.
2. Кошлянь И.Г. Сочетания индивидуальных типов эмоциональности подростков: попытка классификации / И.Г.Кошлянь// Психология современности: наука і практика (тези). II частина. – Одеса: ПДПУ ім. К.Д. Ушинського, 2004. — С. 41 – 43.
3. Немов Р.С. Психология: Підручник для пед. вузів/Р.С. Немов; М.: Владос, 2001. – 304с.
4. Райс Ф. Психология підліткового і юнацького віку. /Ф. Райс; - 8-е видання. - СПб.: Питер, 2000. – 812с.
5. Реан А. Характерологические особенности подростков – деленквентов/ А.Реан//Вопросы психологи. – 1991. – №4. – С.139 -144.

УДК 159.9

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КОНФЛІКТІВ У СТУДЕНТСЬКІЙ АКАДЕМІЧНІЙ ГРУПІ

Слабецька Дарина, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Хунавцева Н.О., кандидат психологічних наук, доцент

Студентська група – це особливий вид малої соціальної групи, який формується на певний період часу для здійснення навчальної діяльності[1]. У студентській групі виникають і здійснюють свій вплив взаємодії, які мають характер співробітництва, змагання, конкуренції, конфліктів, напруженості тощо. Доведено, що як безпосередньо, так і опосередковано вони сприяють, а інколи заважають діяльності як і групі загалом так і студенту, як індивіду.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошковська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці 152

Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці 154

Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці 157

Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів 160

Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами 162

Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів 163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету